

Nr 41.

Av herr **Lundstedt**, *angående upphävande av den s. k. lösöreköpsförordningen m. m.*

Kungl. förordn. den 20 november 1845 i avseende på handel om lösören, som köparen låter i säljarens vård kvarbliva, angår frågor av stor betydelse för det ekonomiska livet både på land och i stad. Det har därför länt till stort men, att denna lag erhållit en avfattning, så tvetydig och motsägelsefull, att icke blott allmänheten utan även domstolarne ofta icke äro övertygade om vad de hava att rätta sig efter. Efter *orden* handlar lagen endast om *köp*. Det för den allmänna omsättningen starka behovet av att en person har möjlighet att hypotekariskt belåna sin löseegendom gör det emellertid högeligen önskligt att *jämväl* tillämpa lagen på sådana affärer, som till hela sin syftning äro att betrakta såsom *pantförskrivning* till säkerhet för skuld. Så sker även i praxis, men — på tillförlitligt sätt — blott till en viss gräns, såsom framgår t. ex. av det i Nytt Juridiskt Arkiv 1929, s. 150, meddelade rättsfallet. En nödvändig förutsättning för lagens tillämpning å pantförskrivning är dock alltid, att parterna i kontraktet talat osanning och framställt affären såsom ett köp. Säga de däremot öppet, att fråga är om pantförskrivning, då blir denna ogiltig. Att pantförskrivning på detta sätt genom falsk framställning kan bli laglig utvisar det praktiska behovet av ett pantförskrivningsinstitut på detta område. Detta behov markeras, när man beaktar, att den lagliga giltigheten av vad som reellt är pantförskrivning icke hindras av ordalydelsen i den s. k. lösöreköpsförordningens 4 §, varest det heter, att domaren, oavsett att alla formaliteter av parterna iakttagits, äge "efter omständigheterna pröva avhandlingens giltighet", samt att köparen alltid är "pliktig, där fordringsägaren det äskar, att med ed betyga, att emellan honom och säljaren är, på god tro, så tingat och betalt, som avhandlingen innehåller". För att förordningen skall tillgodose kreditbehovet, har det blivit nödvändigt att utlägga de citerade orden så "fritt", att den omständigheten, att "köpeskillingen" i verkligheten bestått t. ex. i borgensåtagande men likväl av "säljaren" å handlingen utkvitterats såsom "tillfullo gulden", icke betager affären karaktären av laggiltigt lösöreköp. (Se t. ex. N. J. A. 1928, s. 305.)

Med hänsyn till det sagda och med hänsyn till den oklarhet, som föreligger i den diskussion, som föregick lagens antagande, frestas man rent av fråga sig, om lösöreköpsförordningen överhuvud har tillämpning å *verkliga* köpeavhandlingar. Klart uttalade tvivelsmål, både från äldre och senare tid, fin-

ner man i sådant avseende i vår rättslitteratur. För egen del anser jag visserligen, att den frågan bör av hänsyn till det för kreditgivningen nödiga trygghetsbehovet jakande besvaras, så mycket hellre som man med denna uppfattning för en gångs skull verkligen har förordningens egen ordalydelse på sin sida. Det vore ju också ganska kuriöst, om det alltid för lagens tillämpning vore en nödvändig förutsättning, att transaktionen fölle utanför lagen, d. v. s. dennas ordalydelse.

Men är sist sagda tolkning riktig och det av mig först angivna skälet för densamma hållbart, synes man kanske böra taga i övervägande, huruvida det icke måste betraktas såsom inkonsekvent, att ett äganderättsförbehåll vid avbetalningsköp, såsom nu är fallet, utan vidare gäller gentemot köparens borgenärer. Genom en ändring härutinnan synes också annat, som möjligen vore att betrakta såsom inkonsekvent på detta område, komma att försvinna. (Jag tänker på en jämförelse mellan å ena sidan "äganderättsförbehållet" vid avbetalningsköpen samt å andra sidan vad som framgår dels av 41 § köpe-lagen, dels av plenardomen i N. J. A. 1918, s. 441, angående äganderättsförbehåll vid leverans av vissa tillbehör till fastighet.) Jag yttrar mig icke därom, huruvida en sådan lagändring är motiverad. Jag endast anser det av vikt, att dessa till varandra hörande frågor äntligen beaktas av lagstiftaren i ett sammanhang.

För att återgå till lösöreköpsförordningen, är denna även i andra än nu berörda avseenden otillfredsställande. Tillräckligt torde dock vara sagt, för att man må inse, att dess upphävande och ersättande med förnuftigare principer är önskvärt. Det är icke nog med den osäkerhet i tillämpningen, som vållas genom en lag, som säger ett och menar ett annat. En sådan lag underhåller också hos allmänheten en mindre lämplig föreställning om att den praktiska juridiken utgjorde ett slags tävlan i knepighet och slughet. Och den inbjuder genom sin egen osanna karaktär de mindre nogräknade till bedrägliga transaktioner, varpå erfarenheten givit talrika vittnesbörd. Ett reformarbete på området synes emellertid icke böra begränsas till blott det, som står i omedelbart sammanhang med förordningens upphävande. Äganderättsförbehållet vid avbetalningsköp har i sådant avseende redan berörts. Vidare torde frågan om bättre möjligheter än de hittillsvarande för belåning av byggnad å ofri grund böra beaktas. Och framför allt torde det vara angeläget, att klarhet vinnes i den för närvarande högst förvirrade frågan angående rättseffekten av s. k. löfte om gåva. Att i en motion närmare ingå på dessa ting eller framhäva ytterligare önskemål ifråga om den rättsliga regleringen av förhållandet emellan kreditorer och tredjeman i händelse av gäldenärs insolvens, torde icke vara erforderligt. — Slutligen må endast för fullständighetens skull påpekas, att emot ett lagstiftningsarbete av detta slag givetvis ingen invändning kan hämtas från bebadade lagförslag om belåning av jordbruksinventarier samt om förlagsinteckning.

I anledning av vad jag sålunda anfört får jag hemställa,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning såväl av förut-sättningarna för upphävande av den s. k. lösöreköpsförordningen som ock av andra frågor av i motionen berört slag samt för riksdagen framlägga det eller de lagförslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Stockholm den 18 januari 1932.

V. Lundstedt.
